

Ασκήσεις στην Βισκοελαστική Μοντελοποίηση

Γ. Παπανικολάου

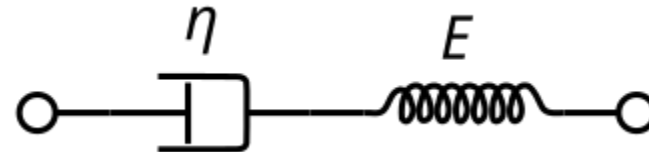
Άσκηση 1

Άσκηση 1: Να εξαχθεί η καταστατική εξίσωση ενός μοντέλου Maxwell

Λύση:

Η καταστατική εξίσωση του **μοντέλου Maxwell** προκύπτει από τον συνδυασμό των ιδιοτήτων ενός ιδανικού ελαστικού ελατηρίου και ενός ιδανικού ιξώδους αποσβεστήρα, οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι **σε σειρά**.

Η διαδικασία παραγωγής βασίζεται στα εξής βήματα:

1. Κατανομή Τάσης και Παραμόρφωσης:

- Επειδή τα στοιχεία είναι σε σειρά, η **συνολική τάση** (σ) είναι ίδια και στα δύο στοιχεία:

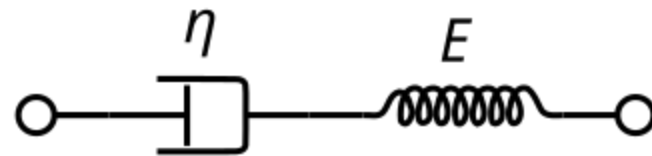
$$\sigma = \sigma_{spring} = \sigma_{dashpot}.$$

- Η **συνολική παραμόρφωση** (ϵ) είναι το άθροισμα των επιμέρους παραμορφώσεων:

$$\epsilon = \epsilon_{spring} + \epsilon_{dashpot}.$$

2. Νόμοι Συμπεριφοράς:

- Για το ελατήριο (Νόμος του Hooke): $\sigma = E \cdot \epsilon_{spring} \Rightarrow \epsilon_{spring} = \frac{\sigma}{E}$.

- Για τον αποσβεστήρα (Νεύτωνειο ρευστό): $\sigma = \eta \cdot \frac{d\epsilon_{dashpot}}{dt} \Rightarrow \frac{d\epsilon_{dashpot}}{dt} = \frac{\sigma}{\eta}$.

3. Συνδυασμός και Παραγωγή:

Παραγωγίζοντας τη σχέση της συνολικής παραμόρφωσης ως προς τον χρόνο:

$$\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{d\epsilon_{spring}}{dt} + \frac{d\epsilon_{dashpot}}{dt}$$

Αντικαθιστώντας τις παραπάνω σχέσεις, προκύπτει η **τελική διαφορική εξίσωση**:

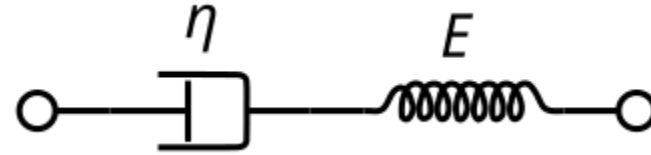
$$\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta}$$

Η εξίσωση αυτή περιγράφει πώς η ταχύτητα παραμόρφωσης ενός υλικού εξαρτάται τόσο από τον ρυθμό μεταβολής της τάσης (ελαστικότητα) όσο και από το μέγεθος της τάσης (ιξώδες).

Άσκηση 2

Άσκηση 2: Τι προβλέπει το μοντέλο Maxwell για τον ερπυσμό?

Λύση:
$$\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta}$$

1. Ερπυσμός (Creep)

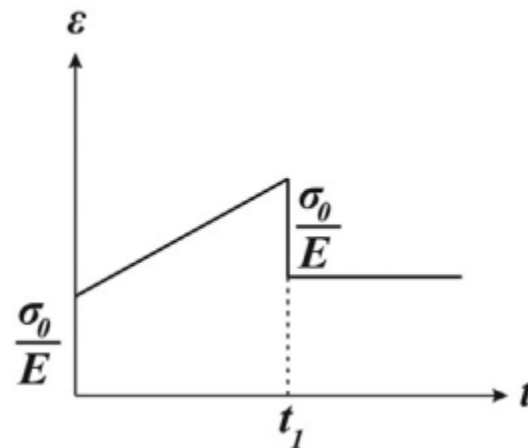
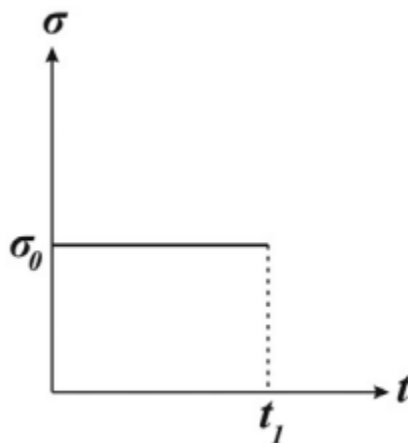
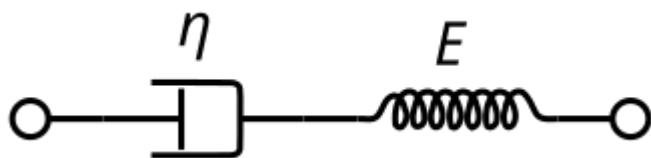
Στον ερπυσμό, επιβάλλεται μια **σταθερή τάση** σ_0 στο υλικό τη χρονική στιγμή $t = 0$.

- **Συνθήκη:** $\sigma(t) = \sigma_0$ (σταθερή), άρα $\frac{d\sigma}{dt} = 0$ για $t > 0$.
- **Εφαρμογή:** Η εξίσωση απλοποιείται σε $\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{\sigma_0}{\eta}$.
- **Λύση:** Ολοκληρώνοντας ως προς τον χρόνο, η παραμόρφωση $\epsilon(t)$ είναι:

$$\epsilon(t) = \frac{\sigma_0}{E} + \frac{\sigma_0}{\eta} t$$

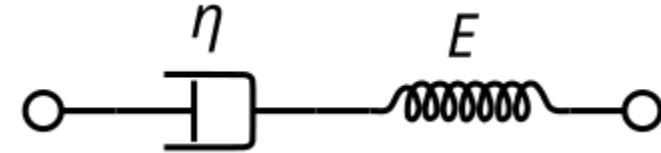
Άσκηση 2 (συνέχεια)

- **Συμπεριφορά:** Το υλικό παρουσιάζει μια αρχική ακαριαία ελαστική παραμόρφωση ($\frac{\sigma_0}{E}$) και στη συνέχεια η παραμόρφωση αυξάνεται **γραμμικά** με τον χρόνο λόγω του ιξώδους (dashpot).

Άσκηση 3

Άσκηση 3: Τι προβλέπει το μοντέλο Maxwell για την χαλάρωση?

Λύση:

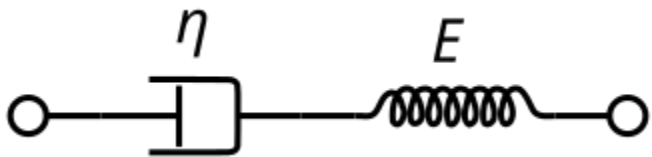
Χαλάρωση Τάσης (Stress Relaxation)

$$\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta}$$

Στη χαλάρωση, επιβάλλεται μια **σταθερή παραμόρφωση** ϵ_0 και παρακολουθούμε πώς μεταβάλλεται η τάση.

- **Συνθήκη:** $\epsilon(t) = \epsilon_0$ (σταθερή), άρα $\frac{d\epsilon}{dt} = 0$ για $t > 0$.
- **Εφαρμογή:** Η εξίσωση γίνεται $0 = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta} \implies \frac{d\sigma}{dt} = -\frac{E}{\eta} \sigma$.
- **Λύση:** Η λύση της διαφορικής εξίσωσης είναι μια **εκθετική μείωση**:
$$\sigma(t) = \sigma_0 e^{-\frac{t}{\tau}}$$

όπου $\tau = \frac{\eta}{E}$ είναι ο **χρόνος χαλάρωσης** (relaxation time).

Άσκηση 3 (συνέχεια)

- **Συμπεριφορά:** Η τάση μειώνεται σταδιακά και τείνει στο μηδέν καθώς ο χρόνος αυξάνεται, καθώς η ελαστική ενέργεια του ελατηρίου "εκτονώνεται" μέσω της κίνησης του αποσβεστήρα.

Φαινόμενο	Σταθερό Μέγεθος	Εξίσωση Αποτέλεσμα	Συμπεριφορά
Ερπυσμός	Τάση (σ_0)	Γραμμική αύξηση $\epsilon(t)$	Το υλικό ρέει επ' άπειρον
Χαλάρωση	Παραμόρφωση (ϵ_0)	Εκθετική πτώση $\sigma(t)$	Η τάση μηδενίζεται

Άσκηση 4

Άσκηση 4. Τι προβλέπει το μοντέλο Maxwell στην περίπτωση σταθερής ταχύτητας παραμόρφωσης?

Λύση:

1. Σταθερή ταχύτητα παραμόρφωσης ($\dot{\epsilon} = R$)

Όταν το υλικό παραμορφώνεται με σταθερό ρυθμό R (π.χ. σε μια δοκιμή εφελκυσμού), η εξίσωση γίνεται:

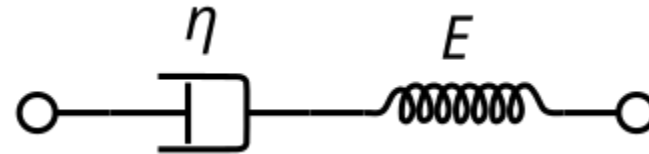
$$\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta}$$

- **Συνθήκη:** $\frac{d\epsilon}{dt} = R$.

- **Εφαρμογή:** $R = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta}$.

- **Λύση:** Πρόκειται για μια γραμμική διαφορική εξίσωση πρώτης τάξης. Η λύση της για αρχική συνθήκη $\sigma(0) = 0$ είναι:

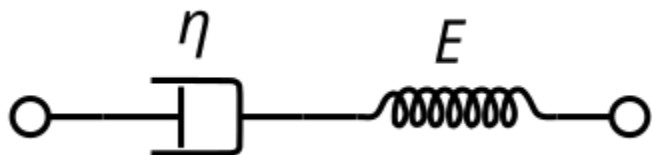
$$\sigma(t) = \eta R \left(1 - e^{-\frac{E}{\eta} t} \right)$$

Άσκηση 4 (συνέχεια)

- **Συμπεριφορά:** Η τάση αυξάνεται αρχικά και τείνει σε μια **οριακή τιμή** $\sigma_{max} = \eta R$. Το υλικό "μαλακώνει" καθώς η ροή του αποσβεστήρα αντισταθμίζει την ελαστική αντίσταση.

Άσκηση 5

Άσκηση 4. Τι προβλέπει το μοντέλο Maxwell στην περίπτωση σταθερής ταχύτητας τάσης?

Λύση:

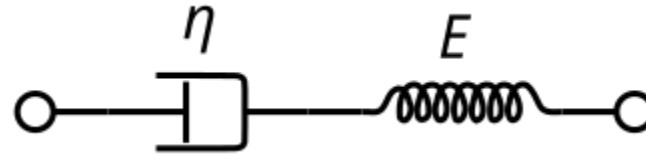
Σταθερή ταχύτητα τάσης ($\dot{\sigma} = \alpha$)

$$\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{1}{E} \frac{d\sigma}{dt} + \frac{\sigma}{\eta}$$

Όταν η τάση επιβάλλεται με σταθερό ρυθμό α (loading rate), η εξίσωση αναδιατάσσεται για την παραμόρφωση:

- **Συνθήκη:** $\frac{d\sigma}{dt} = \alpha \implies \sigma(t) = \alpha t$ (για $\sigma(0) = 0$).

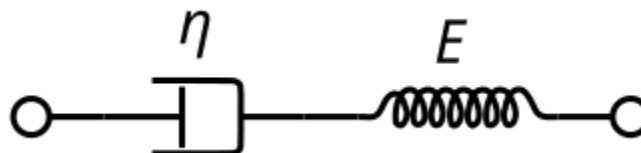
- **Εφαρμογή:** $\frac{d\epsilon}{dt} = \frac{\alpha}{E} + \frac{\alpha t}{\eta}$.

- **Λύση:** Ολοκληρώνοντας ως προς τον χρόνο t :

$$\epsilon(t) = \frac{\alpha t}{E} + \frac{\alpha t^2}{2\eta}$$

Άσκηση 5 (συνέχεια)

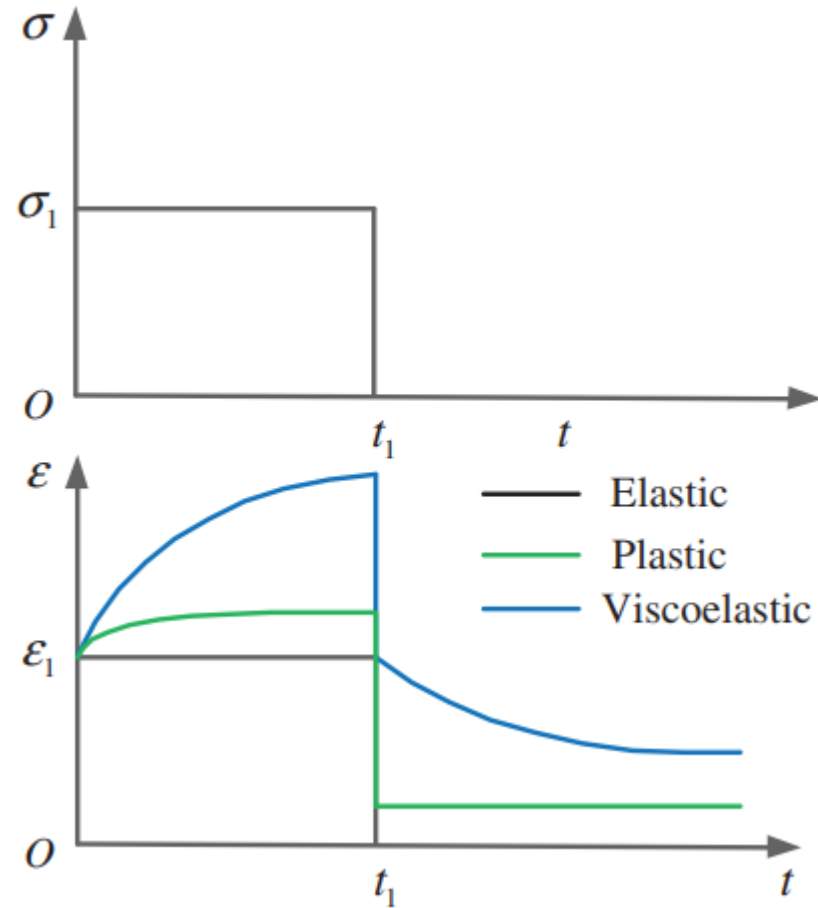
- **Συμπεριφορά:** Η παραμόρφωση αυξάνεται **παραβολικά** με τον χρόνο. Η πρώτη συνιστώσα αντιπροσωπεύει την ελαστική απόκριση και η δεύτερη την ιξώδη ροή που επιταχύνεται όσο αυξάνεται η τάση.

Παράμετρος	Σταθερή Ταχύτητα Παραμόρφωσης (R)	Σταθερή Ταχύτητα Τάσης (α)
Μεταβλητή	$\sigma(t) = \eta R(1 - e^{-t/\tau})$	$\epsilon(t) = \frac{\alpha t}{E} + \frac{\alpha t^2}{2\eta}$
Είδος Απόκρισης	Εκθετική προσέγγιση σε κορεσμό	Παραβολική αύξηση
Κυρίαρχο Στοιχείο	Ιξώδες (η) σε μεγάλους χρόνους	Συνδυασμός E και η

Άσκηση 6

Άσκηση 6. Ένα σώμα διεγείρεται με την ανάπτυξη σταθερής τάσης $\sigma = \sigma_0$. Αν την χρονική στιγμή $t = t_1$ αφαιρέσουμε την διέγερση, να δείξετε γραφικά, την καμπύλη της διέγερσης συναρτήσει του χρόνου καθώς και της απόκρισής του, αν υποθέσουμε ότι αυτό συμπεριφέρεται α) Ελαστικά, β) Πλαστικά, και γ) Βισκοελαστικά.

Απάντηση:

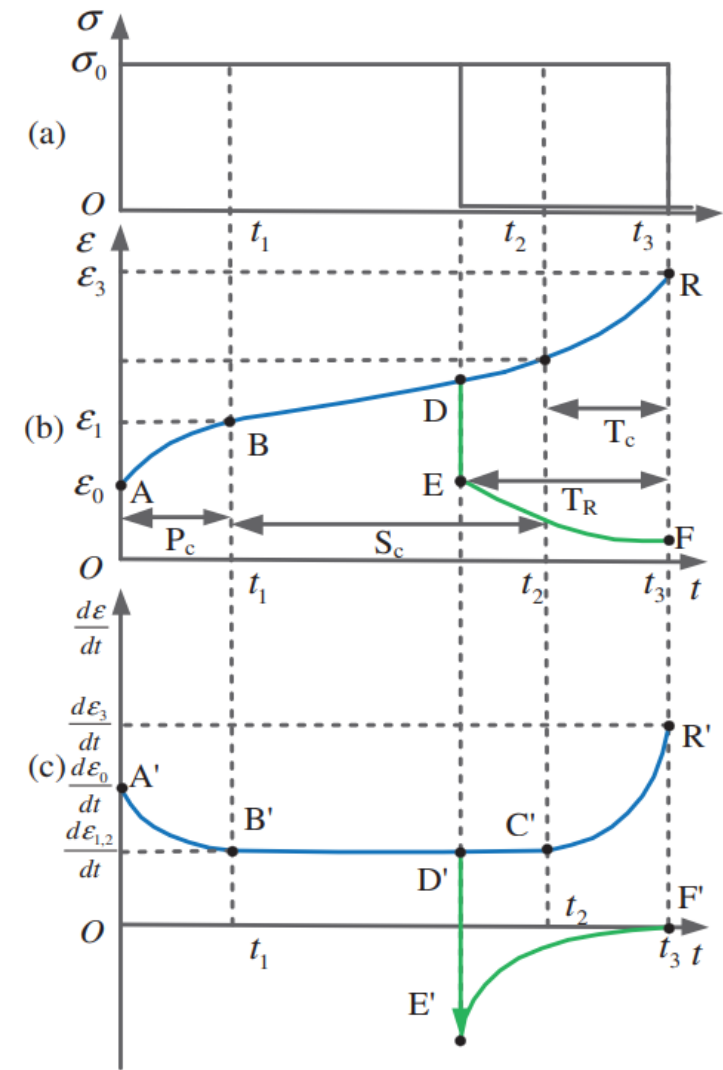

Άσκηση 7

Άσκηση 7. Σε ένα πείραμα ερπυσμού και επανάταξης μετά από τον ερπυσμό, ενός πολυμερούς, να σχεδιαστούν τα διαγράμματα α) Διέγερσης $\sigma=f(t)$, β) απόκρισης $\varepsilon = f(t)$ και γ) ταχύτητας παραμόρφωσης $d\varepsilon/dt = f(t)$.

Λύση:

Στο διπλανό σχήμα φαίνονται τα τρία διαγράμματα. Με μπλε χρώμα φαίνεται η απόκριση σε ερπυσμό αν δεν είχαμε επανάταξη και με πράσινο χρώμα φαίνεται η απόκριση κατά την επανάταξη. Η επανάταξη συμβαίνει στο σημείο D της καμπύλης $\varepsilon=f(t)$.

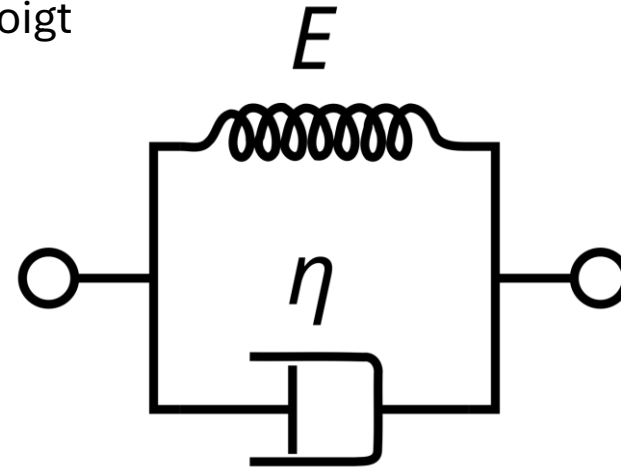

Άσκηση 8

Άσκηση 8: Να εξαχθεί η καταστατική εξίσωση ενός μοντέλου Voigt

Λύση:

Το μοντέλο Voigt (ή Kelvin–Voigt) είναι ένα απλό ρεολογικό μοντέλο γραμμικής ιξωδοελαστικότητας και αποτελείται από: ένα ελατήριο (μέτρο ελαστικότητας E) και έναν αποσβεστήρα (dashpot) με ιξώδες η , συνδεδεμένα παράλληλα.

Άσκηση 8 (συνέχεια)

Κινηματικές και δυναμικές συνθήκες

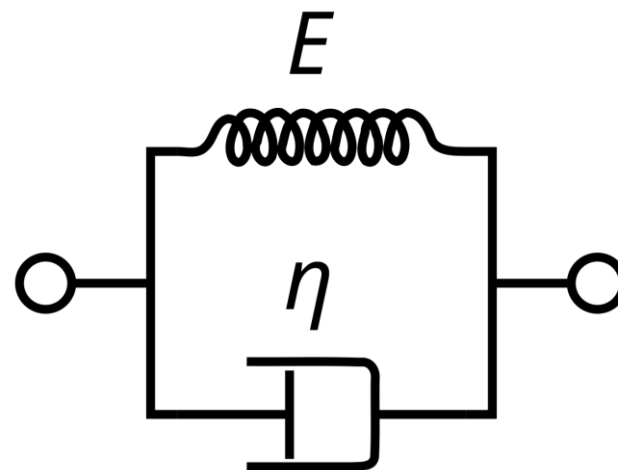
Λόγω της παράλληλης σύνδεσης ισχύει:

1. Ίδια παραμόρφωση στα δύο στοιχεία

$$\varepsilon = \varepsilon_s = \varepsilon_d$$

2. Συνολική τάση ίση με το άθροισμα των τάσεων

$$\sigma = \sigma_s + \sigma_d$$

Άσκηση 8 (συνέχεια)

Καταστατικές σχέσεις επιμέρους στοιχείων

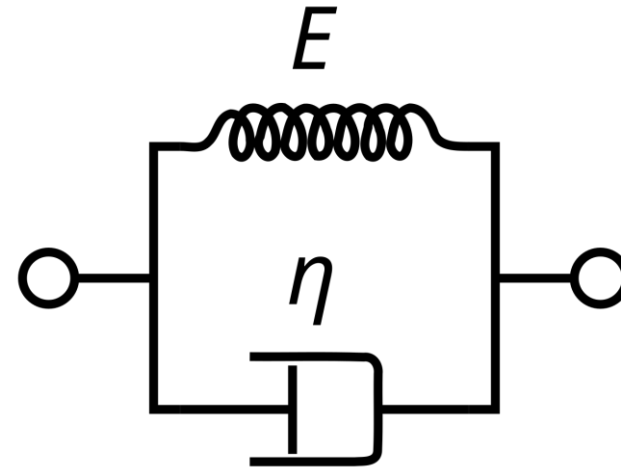
• Για το ελατήριο (Hooke):

$$\sigma_s = E \varepsilon$$

• Για τον αποσβεστήρα (Newton):

$$\sigma_d = \eta \dot{\varepsilon}$$

όπου $\dot{\varepsilon} = \frac{d\varepsilon}{dt}$

Άσκηση 8 (συνέχεια)

Καταστατική εξίσωση μοντέλου Voigt

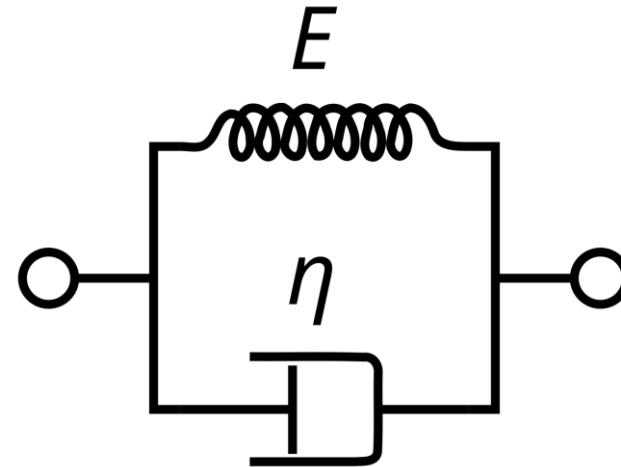
Αντικαθιστώντας:

$$\sigma = E \varepsilon + \eta \dot{\varepsilon}$$

Τελική μορφή

$$\sigma(t) = E \varepsilon(t) + \eta \frac{d\varepsilon(t)}{dt}$$

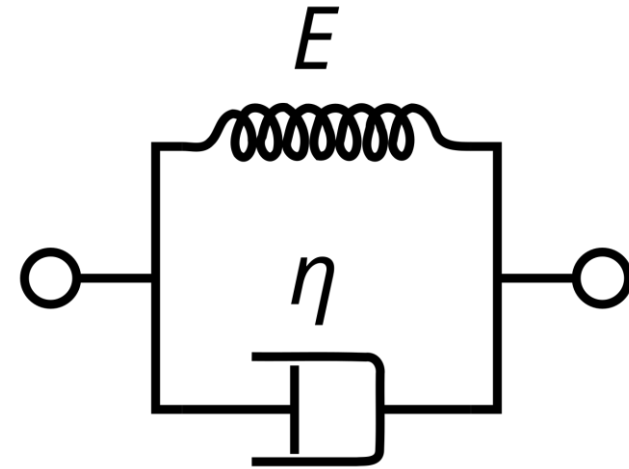
Αυτή είναι η **καταστατική εξίσωση του μοντέλου Voigt**.

Άσκηση 8 (συνέχεια)

Παρατηρήσεις

- Το μοντέλο περιγράφει καλά **ερπυσμό** (creep).
- Δεν περιγράφει σωστά **χαλάρωση τάσης** (stress relaxation).
- Χρησιμοποιείται συχνά για πολυμερή, βιοϋλικά και εδάφη.

Άσκηση 9

Άσκηση 9. Τι προβλέπει το μοντέλο Voigt στην περίπτωση του ερπυσμού?

Λύση:

Θεωρούμε **μοντέλο Voigt (Kelvin–Voigt)** με καταστατική εξίσωση:

$$\sigma(t) = E \varepsilon(t) + \eta \dot{\varepsilon}(t)$$

Φόρτιση βήματος (step stress)

Επιβάλλεται σταθερή τάση:

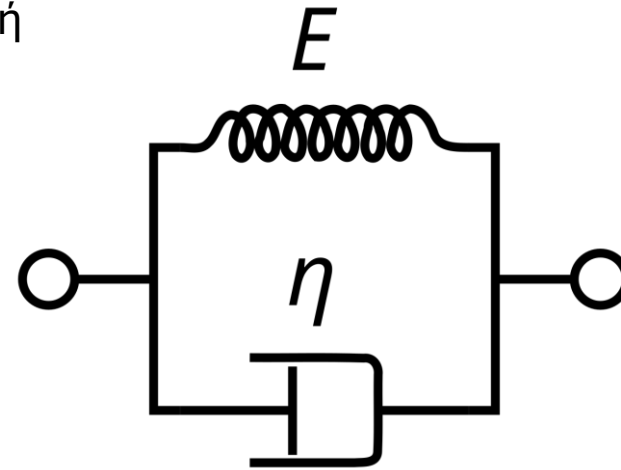
$$\sigma(t) = \sigma_0 H(t)$$

όπου $H(t)$ η συνάρτηση Heaviside και αρχική συνθήκη:

$$\varepsilon(0) = 0$$

Για $t > 0$, η εξίσωση γίνεται:

$$\eta \dot{\varepsilon}(t) + E \varepsilon(t) = \sigma_0$$

Άσκηση 9 (συνέχεια)

Λύση της διαφορικής εξίσωσης

Η γενική λύση είναι:

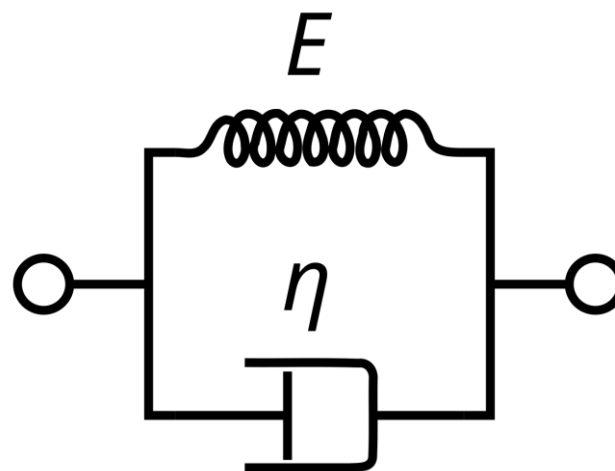
$$\varepsilon(t) = C e^{-\frac{E}{\eta}t} + \frac{\sigma_0}{E}$$

Εφαρμόζοντας την αρχική συνθήκη $\varepsilon(0) = 0$:

$$0 = C + \frac{\sigma_0}{E} \Rightarrow C = -\frac{\sigma_0}{E}$$

Τελική λύση (ερπυσμός)

$$\boxed{\varepsilon(t) = \frac{\sigma_0}{E} \left(1 - e^{-\frac{E}{\eta}t} \right)}$$

Άσκηση 9 (συνέχεια)

Χαρακτηριστικός χρόνος

Ορίζεται:

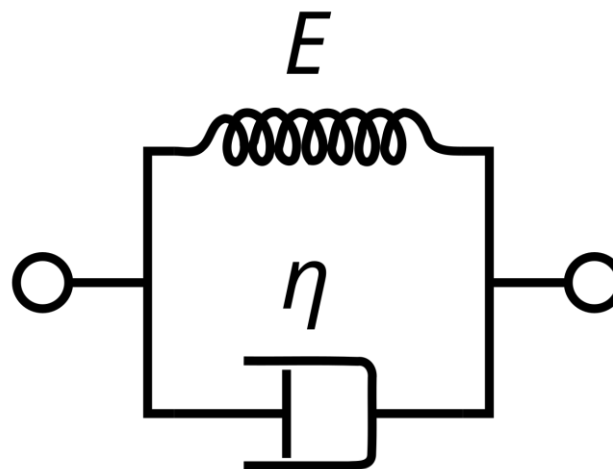
$$\tau = \frac{\eta}{E}$$

οπότε:

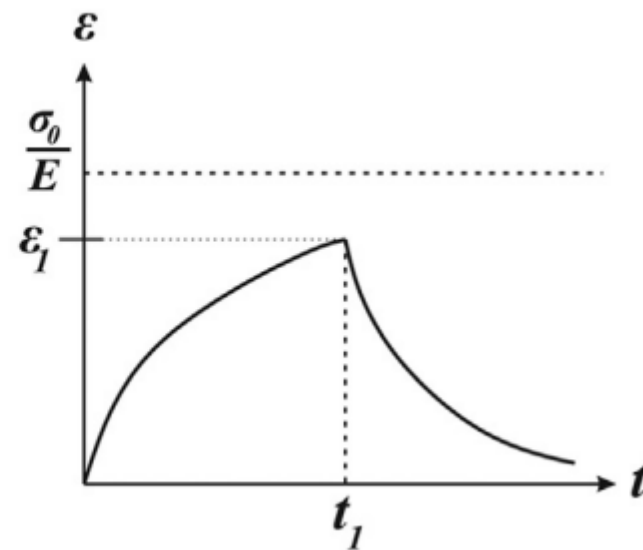
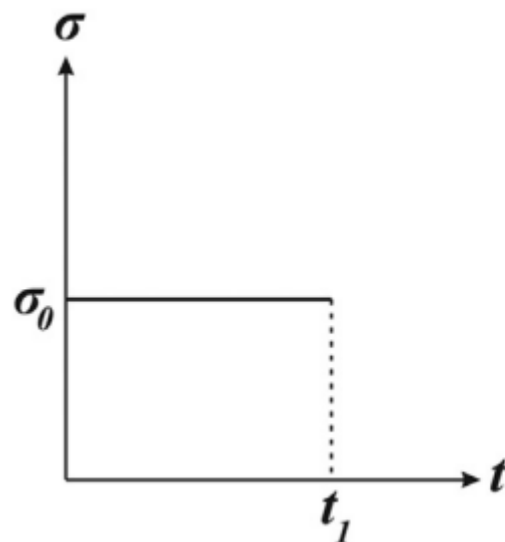
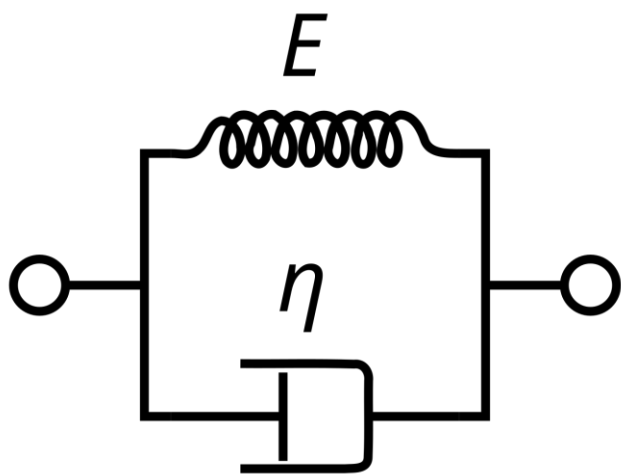
$$\varepsilon(t) = \frac{\sigma_0}{E} (1 - e^{-t/\tau})$$

Φυσική ερμηνεία

- $\varepsilon(0) = 0 \rightarrow$ καμία στιγμιαία παραμόρφωση
- $\varepsilon(\infty) = \sigma_0/E \rightarrow$ ασυμπτωτική ελαστική παραμόρφωση
- Το υλικό παρουσιάζει **ερπυσμό**, αλλά **όχι μόνιμη ροή**

Άσκηση 9 (συνέχεια)

Άσκηση 10

Άσκηση 10. Τι προβλέπει το μοντέλο voigt για την χαλάρωση τάσης?

Λύση:

Θεωρούμε το **μοντέλο Voigt (Kelvin–Voigt)** με καταστατική εξίσωση:

$$\sigma(t) = E \varepsilon(t) + \eta \dot{\varepsilon}(t)$$

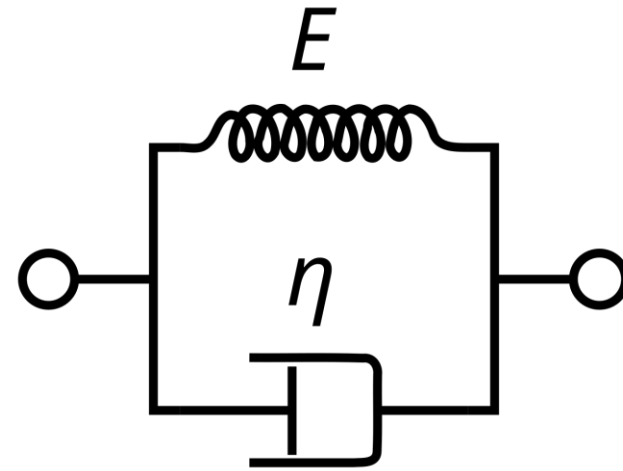
Πρόβλημα χαλάρωσης τάσης (stress relaxation)

Επιβάλλεται **βηματική παραμόρφωση**:

$$\varepsilon(t) = \varepsilon_0 H(t)$$

δηλαδή:

$$\varepsilon(t) = \begin{cases} 0, & t < 0 \\ \varepsilon_0, & t \geq 0 \end{cases}$$

Άσκηση 10 (συνέχεια)

Υπολογισμός της τάσης

Για $t > 0$:

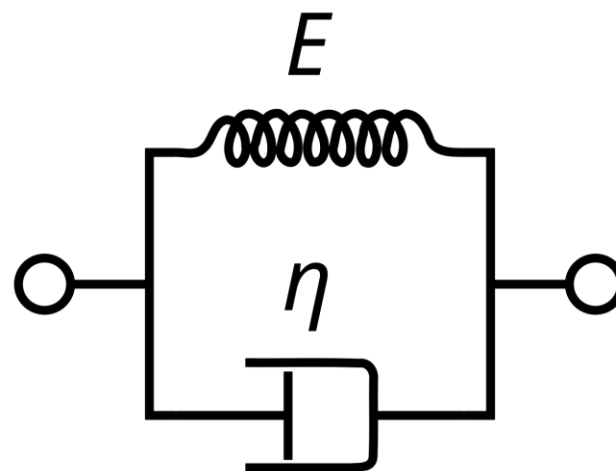
$$\dot{\varepsilon}(t) = 0$$

Άρα από την καταστατική εξίσωση:

$$\sigma(t) = E \varepsilon_0$$

δηλαδή:

$$\sigma(t) = E \varepsilon_0 = \sigma_{\text{σταθερή}}$$

Άσκηση 10 (συνέχεια)

Τι συμβαίνει στο $t = 0$;

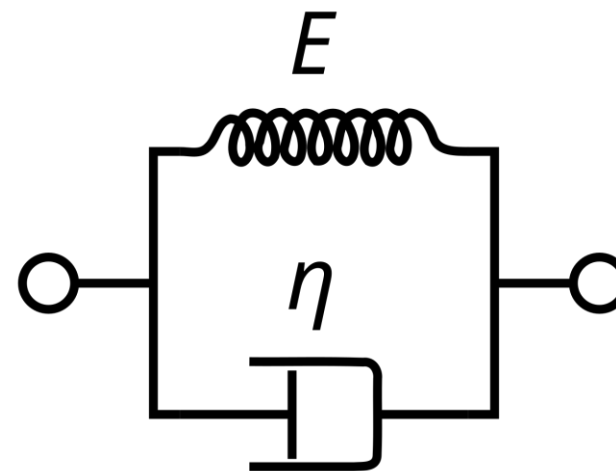
Η παράγωγος της παραμόρφωσης είναι:

$$\dot{\varepsilon}(t) = \varepsilon_0 \delta(t)$$

οπότε:

$$\sigma(t) = E \varepsilon_0 + \eta \varepsilon_0 \delta(t)$$

→ εμφανίζεται **άπειρη τάση (κρουστική)** στο $t = 0$.

Άσκηση 10 (συνέχεια)

Συμπέρασμα – Γιατί αποτυγχάνει το Voigt

1. Καμία χαλάρωση τάσης

Η τάση **δεν** μειώνεται με τον χρόνο:

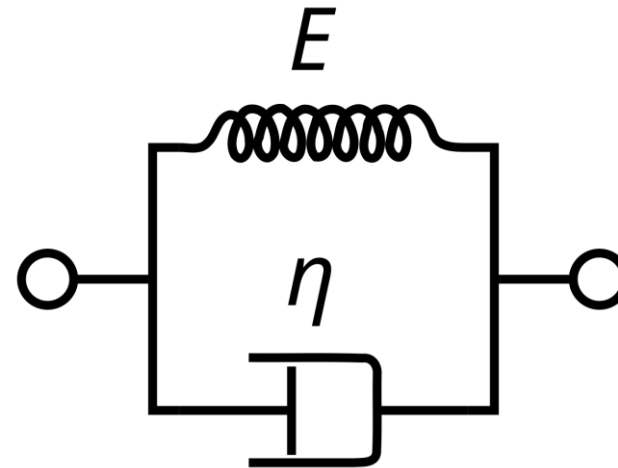
$$\sigma(t) = E\varepsilon_0 \left(\text{σταθερή} \right)$$

2. Μη φυσική συμπεριφορά στο $t = 0$

Απαιτείται:

$$\sigma(0) = \infty$$

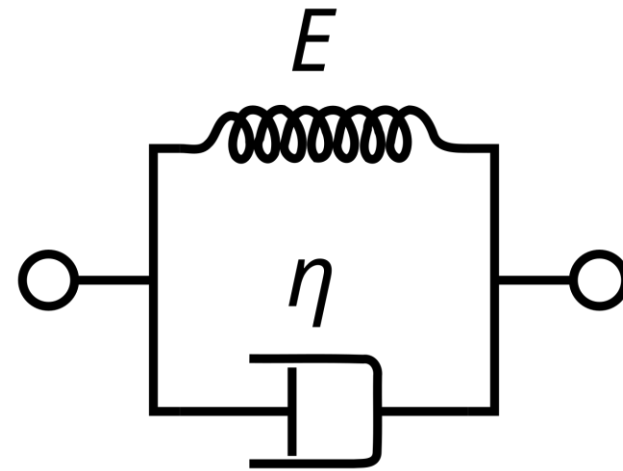
για να επιβληθεί στιγμιαία παραμόρφωση, κάτι **μη ρεαλιστικό**.

Άσκηση 10 (συνέχεια)

Φυσική ερμηνεία

- Στο Voigt, το **ιξώδες στοιχείο είναι παράλληλο** → εμποδίζει στιγμιαία παραμόρφωση
- Για να συμβεί βήμα παραμόρφωσης, ο αποσβεστήρας απαιτεί άπειρη τάση
- Άρα το μοντέλο:
  - ✓ περιγράφει ερπυσμό
  - ✗ δεν περιγράφει χαλάρωση τάσης

Άσκηση 10 (συνέχεια)

Σύγκριση (ενδεικτικά)

Μοντέλο

Voigt

Maxwell

Standard Linear Solid

Χαλάρωση τάσης

✗ όχι

✓ εκθετική

✓ ρεαλιστική

